

Сумський державний університет
Навчально-науковий інститут права

**РЕФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ
В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ**

Матеріали
VII Міжнародної науково-практичної конференції
(Суми, 18–19 травня 2023 року)

Суми
Сумський державний університет
2023

Редакційна колегія:

- А. М. Куліш* – доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України;
В. В. Миргород-Карпова – кандидат юридичних наук;
А. В. Стеблянко – доктор філософії за спеціальністю 081 «Право»;
О. В. Ільченко – кандидат юридичних наук, доцент;
В. В. Сухonos – доктор юридичних наук, професор;
О. С. Бондаренко – доктор юридичних наук, доцент;
В. М. Завгородня – кандидат юридичних наук, доцент;
С. І. Дегтярьов – доктор історичних наук, професор

*Рекомендовано до видання
рішенням вченої ради Навчально-наукового інституту права СумДУ
(протокол № 9 від 1 червня 2023 року)*

Реформування правової системи в контексті євроінтеграційних процесів : матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції (м. Суми, 18–19 травня 2023 року) / редколегія: проф. А. М. Куліш, В. В. Миргород-Карпова, А. В. Стеблянко. – Суми : Сумський державний університет, 2023. – 361 с.

До матеріалів увійшли тези доповідей учасників VII Міжнародної науково-практичної конференції «Реформування правової системи в контексті євроінтеграційних процесів», що містять результати теоретичних досліджень та окремі питання актуальних проблем щодо реформування правової системи в контексті євроінтеграційних процесів. Тексти доповідей і повідомлень друкуються мовою оригіналу в авторській редакції.

УДК 341-044.247(4:477)(06)

© Сумський державний університет, 2023
© Куліш А. М., Миргород-Карпова В. В., Стеблянко А. В.
та ін., 2023

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1

ІСТОРІЯ ТА ТЕОРІЯ ДЕРЖАВИ ТА ПРАВА, ФІЛОСОФІЯ ПРАВА

Власенко В. М. ДО БІОГРАФІЇ ЛЕВА ШЕПАРОВИЧА.....	9
Гнилокозова П. О. ПОЛІТИКА УКРАЇНИ У СИСТЕМІ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН.....	13
Гончаренко А. В. ПОЛІТИКА ЄС ЩОДО ВІРМЕНІЇ У КОНТЕКСТІ ПРОГРАМИ СХІДНОГО ПАРТНЕРСТВА, 2009–2017 РР.	16
Горобець Н. С., Татарінова К. В. ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ АНАЛОГІЇ В ЮРИДИЧНІЙ АРГУМЕНТАЦІЇ.....	21
Завальна Ж. В. НЕДОБРОСОВІСНЕ ВИКОРИСТАННЯ ДОГОВІРНИХ ФОРМ У ВІЙСЬКОВИХ КОНФЛІКТАХ: ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ.....	24
Король В. М. РАДЯНСЬКІ УРЯДОВІ ПОСТАНОВИ ПРО РОЗВИТОК СІЛЬСЬКОЇ ЕЛЕКТРИФІКАЦІЇ 1945-1948 рр.....	27
Лелека С. С. ЕЛЕКТРОННІ ВИБОРИ ЯК АЛЬТЕРНАТИВА ТРАДИЦІЙНИМ ТА ДОСВІД ЕСТОНІЇ В ЦЬОМУ ОСЕРЕДКУ БЕЗПОСЕРЕДНЬО.....	30
Мурашко К. О. РОСІЙСЬКИЙ ФАШИЗМ У МАНЬЧЖУРІЇ У 30 – НА ПОЧАТКУ 40-Х РР. XX СТ.....	35
Поліщук Д. В. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЛОБІЗМУ.....	38
Старинський М. В. ПРИРОДА ТА ОЗНАКИ ПРАВА ЯК ОСНОВНОГО РЕГУЛЯТОРА СУСПІЛЬНИХ ВІДНОСИН.....	41

СЕКЦІЯ 2

КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО, МУНІЦИПАЛЬНЕ ПРАВО

Горіченко С. О. АДВОКАТСЬКА ТАЄМНИЦЯ ЯК ФУНДАМЕНТАЛЬНА ОСНОВА ДІЯЛЬНОСТІ АДВОКАТА.....	44
Капелько П. О. ДО ПИТАННЯ НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН В СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНОМУ ЖИТТІ НЕЗАЛЕЖНОЇ УКРАЇНИ.....	47
Панкратова В. О. Е-КОНСУЛЬТАЦІЇ ЯК ЗАСІБ ВЗАЄМОДІЇ ГРОМАДСЬКОСТІ ТА ВЛАДИ.....	51
Тарасенко А. І. КОНСТИТУЦІОНАЛІЗМ В УКРАЇНІ: ГЕНЕЗА ТА ПЕРСПЕКТИВИ.....	55

СЕКЦІЯ 3

МІЖНАРОДНЕ ПУБЛІЧНЕ ПРАВО ТА МІЖНАРОДНЕ ПРИВАТНЕ ПРАВО

Даценко О. І. КОНСУЛЬТАЦІЇ ІЗ СТЕЙКХОЛДЕРАМИ ЯК ЕЛЕМЕНТ УХВАЛЕННЯ РІШЕНЬ ЄВРОПЕЙСЬКИМИ ОРГАНАМИ ФІНАНСОВОГО НАГЛЯДУ.....	59
Денисенко С. І. МІЖНАРОДНА КОНВЕНЦІЯ ПРО СПРОЩЕННЯ ТА ГАРМОНІЗАЦІЮ МИТНИХ ПРОЦЕДУР ЯК БАЗОВИЙ МІЖНАРОДНИЙ ДОГОВІР У СФЕРІ МИТНОРІ СПРАВИ.....	62
Дерій О. В. ЩОДО ОСОБЛИВОСТЕЙ НАДАННЯ МІЖНАРОДНОЇ ПРАВОВОЇ ДОПОМОГИ ПРИ ПРОВЕДЕННІ ПРОЦЕСУАЛЬНИХ ДІЙ.....	66
Землякова В. О. МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ ЗАХИСТУ ПРАВ ВНУТРІШНЬО	

ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ.....	69
Криlach О. В. ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ МІЖНАРОДНОГО РОЗШУКУ ОСІБ, ЯКІ ВЧИНИЛИ КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВОПОРУШЕННЯ.....	72
Лутай А. О. ОБМІН ВІЙСЬКОВОПОЛОНЕНИМИ: ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА.....	76
Нагорна А. О. КОЛЕКТИВНА БЕЗПЕКА ТА РЕАЛІЗАЦІЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ДЕРЖАВ У РАМКАХ МІЖНАРОДНОЇ СПІВДРУЖНОСТІ.....	80
Нагорна А. О. ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ ЩОДО ЗАХИСТУ ПРАВ БІЖЕНЦІВ У НАЦІОНАЛЬНЕ ЗАКОНОДАВСТВО.....	83
Плотнікова М. В. РОЛЬ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ СИСТЕМИ ФІНАНСОВОГО НАГЛЯДУ У ЗАХИСТІ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ У ЄС.....	86
Твердохліб Я. В. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСОБИ БОРОТЬБИ З ТОРГІВЛЕЮ ЖІНКАМИ В СВІТЛІ НОВОЇ МІГРАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ ЄС.....	90
Теслик А. В. ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ НОРМ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА В ДОСВІДІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ.....	94
Шевченко В. О. ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ ПРОСТІР. СИСТЕМА ЄС.....	98

СЕКЦІЯ 4

ЕКОЛОГІЧНЕ ПРАВО, ЗЕМЕЛЬНЕ ПРАВО, АГРАРНЕ ПРАВО

Чурилова Т. М. ДО ПИТАННЯ ПРО ОБМЕЖЕННЯ ТА ЗАБОРОНИ У СФЕРІ ПРАВ НА ПРИРОДНІ РЕСУРСИ ДЕРЖАВИ - АГРЕСОРА РФ ТА ЇЇ ГРОМАДЯН.....	101
---	------------

СЕКЦІЯ 5

ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО ТА ПРОЦЕС

Бублік С. П. ПОНЯТТЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ УКЛАДАННЯ ДОГОВОРУ ДОРУЧЕННЯ.....	105
Жмаєва М. Ю. ПРОБЛЕМИ ЗАХИСТУ АВТОРСЬКИХ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В УКРАЇНІ.....	108
Ковтун А. А. АДАПТАЦІЯ ЦИВІЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ДО НОРМ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПРАВА В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ.....	111
Костенко А. В. ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ СПАДКУВАННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ ДІЛЯНОК.....	114
Крисько А. С., Міщенко Т. М. ПРОБЛЕМАТИКА У СФЕРІ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИХ ВІДНОСИН В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	117
Кушнірук В. М. ЗАХИСТ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ.....	120
Кушнірук В. М. ЗАХИСТ ПОРУШЕНОГО АВТОРСЬКОГО ПРАВА В МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ.....	122
Лукаш О. С. ВОЄННИЙ СТАН ЯК ПРАВОВА ПІДСТАВА ДЛЯ НЕВИКОНАННЯ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ.....	124
Мартинець І. В. ЩОДО САМОЗАХИСТУ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВ.....	127
Олешкевич В. В. ПРИНЦИПИ ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА ЯК ОСНОВА РОЗВИТКУ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВОВІДНОСИН.....	130
Олешкевич В. В. ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА ДОГОВОРУ УПРАВЛІННЯ МАЙНОМ.....	133
Хойна Д. С. ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА НЕДОГОВІРНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ У СИСТЕМІ ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА.....	137

Хойна Д. С. ОСОБЛИВОСТІ УКЛАДАННЯ АВТОРСЬКОГО ДОГОВОРУ.....	140
Шкіль А. С. ДО ПИТАННЯ ЗАГАЛЬНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ ДОГОВОРУ ДОРУЧЕННЯ.....	143
Шкіль А. С. ДО ПИТАННЯ ЗАГАЛЬНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ ЛЦЕНЗІЙНОГО ДОГОВОРУ.....	146

СЕКЦІЯ 6 СІМЕЙНЕ ПРАВО, ЖИТЛОВЕ ПРАВО

Бублік С. П. ВИСЕЛЕННЯ З ЖИТЛОВИХ ПРИМІЩЕНЬ: ХАРАКТЕРИСТИКА ТА ПОРЯДОК.....	150
Кайсарова А. О. ОСОБЛИВОСТІ НАЙМУ СОЦІАЛЬНОГО ЖИТЛА В СУЧАСНИХ РЕАЛІЯХ ВІЙНИ В УКРАЇНІ.....	152
Кушнірук В. М. СУДОВИЙ ЗАХИСТ ЖИТЛОВИХ ПРАВ.....	156
Олешкевич В. В. ЩОДО ПИТАННЯ ЗАХИСТУ ЖИТЛОВИХ ПРАВ.....	158
Ширінкін М. С. ДОГОВІР ДОВІЧНОГО УТРИМАННЯ.....	161
Шкіль А. С. ЗДІЙСНЕННЯ ПРАВА НА ЖИТЛО.....	164

СЕКЦІЯ 7 ТРУДОВЕ ПРАВО, ПРАВО СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Дяченко М. Р., Євтушенко А. С. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ТА ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я НА РОБОЧОМУ МІСЦІ.....	168
Кисельова О. І. ВЗАЄМОДІЯ МІЖНАРОДНОГО ТА НАЦІОНАЛЬНОГО ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я У СФЕРІ ПРАЦІ.....	171

СЕКЦІЯ 8 АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО ТА ПРОЦЕС, ФІНАНСОВЕ ПРАВО, ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО

Азімов К. ГАРМОНІЗАЦІЯ ВІТЧИЗНЯНОГО ЗАКОНОДАВСТВА З НОРМАМИ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА ЩОДО ПИТАННЯ ІНСТРУМЕНТАРІЮ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ.....	179
Деменко К. Е. ЩОДО ПОНЯТТЯ «ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ РЕАЛІЗАЦІЇ ВАЛЮТНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ».....	183
Думчиков М. О., Гоч Л. М. ОСОБЛИВОСТІ ПРОТИДІЇ ЛЕГАЛІЗАЦІЇ ЗЛОЧИННИХ ДОХОДІВ ЗА ДОПОМОГОЮ ВІРТУАЛЬНИХ АКТИВІВ У КІБЕРПРОСТОРІ: ПРАКТИЧНИЙ ВИМІР.....	185
Зименко О. В., Резнік О. М. КОМПЕТЕНЦІЯ СТАРОСТИ ЩОДО ВИРІШЕННЯ ПИТАНЬ МІСЦЕВОГО ЗНАЧЕННЯ.....	189
Ільченко О. В. ЄДИНИЙ ПОРЯДОК МИТНОГО ТРАНЗИТУ ДЛЯ УКРАЇНИ: ПРАВОВІ АСПЕКТИ.....	193
Ільченко О. В., Ільченко Б. О. ЗАСОБИ ТА СПОСОБИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ: ПРАВОВІ АСПЕКТИ.....	197
Колеснікова М. В. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВИЗНАЧЕННЯ ЗМІСТУ АДМІНІСТРАТИВНО-ДЕЛІКТНИХ ВІДНОСИН.....	201

Куліш А. М., Михайлова Є. К. БЮРО ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ ЯК ЗАХИСНИЙ МЕХАНІЗМ ФУНКЦІОНУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЕКОНОМІКИ В УМОВАХ ВІЙНИ ТА ПІСЛЯВОЄННОЇ ВІДБУДОВИ.....	203
Лисенко А. А. ПРИЧИНИ ВИНИКНЕННЯ ТА ШЛЯХИ ЗАПОБІГАННЯ ВЧИНЕННЮ ДРІБНОГО ХУЛІГАНСТВА.....	207
Лиходід Я. А. АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАХОДИ БОРОТЬБИ З ТІНЬОВОЮ ЗАЙНЯТИСТЮ В УКРАЇНІ.....	210
Миргород-Карпова В. В., Крисько А. С., Kalogridis К. ЗАХИСТ ЕКОНОМІКИ В КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ.....	212
Недоступ К. К. ЗАКОРДОННИЙ ДОСВІД ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ МІСЦЕВОГО ПОДАТКУ, ЯКИЙ ВАРТО ВЗЯТИ ДО УВАГИ.....	215
Печена Т. О. ПРАВОВА ПРИРОДА РІШЕНЬ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ.....	219
Савицька Н. В. МІСЦЕ ПРИНЦИПУ ВНУТРІШНЬОЇ НЕЗАЛЕЖНОСТІ СУДДІ У СТРУКТУРІ ПРИНЦИПІВ ДІЯЛЬНОСТІ СУДУ.....	221
Слободянюк Я. В. ОСОБЛИВОСТІ МІЖНАРОДНИХ ЕКСПРЕС-ВІДПРАВЛЕНЬ.....	225
Steblianko A., Ghaffarpour N. SPECIFIC ISSUES OF THE ACTIVITIES OF THE BUREAU OF ECONOMIC SECURITY UNDER THE CONDITIONS OF THE STATE OF MARTIAL.....	228
Фомічов К. С. ПУБЛІЧНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВЗАЄМОДІЇ СУБ'ЄКТІВ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ СОЦІАЛЬНОЇ ЗАХИЩЕНОСТІ ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ З ІНШИМИ ДЕРЖАВНИМИ ІНСТИТУЦІЯМИ.....	231
Цукан С. В. КЛАСИФІКАЦІЯ ВІРТУАЛЬНИХ АКТИВІВ.....	235
Чала Д. О. ЩОДО СУЧАСНИХ (ЕВРИСТИЧНИХ) МЕТОДІВ РОБОТИ ТА ЇХ ВПЛИВУ НА ЕФЕКТИВНІСТЬ І РЕЗУЛЬТАТИВНІСТЬ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАЦІВНИКІВ ОРГАНІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ.....	239
Швагер О. А., Баранюк Т. М. ВІДПОВІДНІСТЬ ПОЛОЖЕНЬ НОВОГО ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО СТРАХУВАННЯ» ЩОДО РОЗКРИТТЯ ІНФОРМАЦІЇ СТРАХОВИКАМИ ЄВРОПЕЙСЬКИМ ТА МІЖНАРОДНИМ СТАНДАРТАМ.....	243

СЕКЦІЯ 9

КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО, КРИМІНОЛОГІЯ, КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧЕ ПРАВО, КРИМІНОЛОГІЯ

Антонюк В. Я. МЕДИЧНИЙ ТА ФАРМАЦЕВТИЧНИЙ ПРАЦІВНИК ЯК СПЕЦІАЛЬНІ СУБ'ЄКТИ ЗЛОЧИНУ (СТ. 140 КК УКРАЇНИ).....	247
Бондаренко О. С. АНТИКОРУПЦІЙНА СПЕЦІАЛІЗАЦІЯ ОРГАНІВ ПРОКУРАТУРИ ЯК ФАКТОР ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ: ДОСВІД УГОРЩИНИ ТА УКРАЇНИ.....	250
Брайко Ю. В. ЮРИДИЧНА ПРИРОДА ЗЛОСПОЖИВАННЯ ПОСАДОВИМИ ПОВНОВАЖЕННЯМИ.....	255
Бублік С. П. ПУБЛІЧНІ ЗАКЛИКИ ДО ВЧИНЕННЯ ТЕРОРИСТИЧНОГО АКТУ: ПРАВОВИЙ ЗМІСТ.....	257
Горіченко С. О. ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВИХ НОРМ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	259
Dumchikov M. O. THE MAIN REASONS FOR COMMITTING ECONOMIC CRIMINAL OFFENSES IN CYBERSPACE.....	263
Калганова О. А., Котух Є. В. ЩОДО ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОТИДІЇ КІБЕРЗЛОЧИННОСТІ.....	266

Калініна М. Р., Терехова О. Ю. ВПЛИВ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ НА ЗЛОЧИННІСТЬ.....	269
Карасьова Л. М. ЩОДО ПИТАННЯ ЛЕГАЛІЗАЦІЇ ЕВТАНАЗІЇ В УКРАЇНІ: ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ.....	271
Лимонько А. О. ПРОТИДІЯ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	275
Лукаш О. С. НОВЕЛІЗАЦІЯ КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	278
Ляховець Б. І., Терехова О. Ю. ДЕЗЕРТИРСТВО: ПРОБЛЕМИ ЙОГО ЗАПОБІГАННЯ.....	281
Мариніна Ю. О. СУЧАСНІ СПОСОБИ СКОЄННЯ ЗЛОЧИНУ ЛЕГАЛІЗАЦІЇ (ВІДМИВАННЯ) МАЙНА, ОДЕРЖАНОГО ЗЛОЧИННИМ ШЛЯХОМ.....	283
Машин О. О., Янішевська К. Д. ЩОДО ПРИЧИН ВИНИКНЕННЯ КОЛАБОРАЦІЗМУ.....	286
Михайлова Є. К., Gonzalo R. E. ПОНЯТТЯ ТА ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ФЕНОМЕНУ КОЛАБОРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ОДНОГО ІЗ ЗЛОЧИНІВ ПРОТИ ОСНОВ НАЦІОНАЛЬНОЇ.....	288
Міщенко Т. М. АНАЛІЗ КОРУПЦІЙНИХ РИЗИКІВ У ДІЯЛЬНОСТІ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ПІДРОЗДІЛІВ ЕКСПЕРТНОЇ СЛУЖБИ МВС: СУЧАСНИЙ СТАН.....	293
Новікова К. А. ДО ПИТАННЯ ПРО КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІЙСЬКОВОЇ ЦЕНЗУРИ В УКРАЇНІ.....	296
Плис К. В., Янішевська К. Д. ДЕЯКІ АСПЕКТИ ЗАПОБІГАННЯ КРИМІНАЛЬНИМ ПРАВОПОРУШЕННЯМ У МЕДИЧНІЙ СФЕРІ В УКРАЇНІ ТА ЗА КОРДОНОМ.....	301
Савчук В. О. СОЦІАЛЬНА ОБУМОВЛЕНІСТЬ КРИМІНАЛІЗАЦІЇ НЕЗАКОННОГО ВИКОРИСТАННЯ З МЕТОЮ ОТРИМАННЯ ПРИБУТКУ ГУМАНІТАРНОЇ ДОПОМОГИ, БЛАГОДІЙНИХ ПОЖЕРТВ АБО БЕЗОПЛАТНОЇ ДОПОМОГИ.....	306
Сорокін А. А. КОЛАБОРАЦІОНІСТ ЯК СУБ'ЄКТ ЗЛОЧИНУ: ПРОБЛЕМИ ТЛУМАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ.....	308
Ткаченко О. А. ЕКСЦЕС ВИКОНАВЦЯ: ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ.....	311
Чернявський Б. А. ПОДВІЙНА ФОРМА ВИНИ В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРАВІ.....	313
Шершак–Гукова А. М. МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД РЕГЛАМЕНТАЦІЇ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПРИЙНЯТТЯ ПРОПОЗИЦІЇ, ОБЦЯНКИ АБО ОДЕРЖАННЯ НЕПРАВОМІРНОЇ ВИГОДИ СЛУЖБОВОЮ ОСОБОЮ.....	315
Шульгун Д. В. КРИМІНАЛІЗАЦІЇ ПРАВОПОРУШЕНЬ ПОВ'ЯЗАНИХ З КРИПТОВАЛЮТАМИ.....	320
Янішевська К. Д. ДОБРОВОЛЬЧІ ФОРМУВАННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ ЯК СУБ'ЄКТИ ЗАПОБІГАННЯ ЗЛОЧИННОСТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	325

СЕКЦІЯ 10 КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС, КРИМІНАЛІСТИКА

Божко В. В., Суєцький А. А. СУДОВО-ЕКОНОМІЧНА ЕКСПЕРТИЗА У РОЗРІЗІ ДОКАЗУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ У СФЕРІ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	328
Геворгян А. В. РОЛЬ ВНУТРІШНЬОГО ПЕРЕКОНАННЯ ПІД ЧАС ОЦІНКИ	

ДОКАЗІВ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ.....	330
Думчиков М. О. КРИМІНАЛІСТИЧНА ТИПОЛОГІЗАЦІЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ У КІБЕРПРОСТОРІ.....	334
Зінченко Г. С. МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ЩОДО ВИЗНАННЯ ПОКАЗАНЬ З ЧУЖИХ СЛІВ ДОКАЗОМ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ.....	337

**СЕКЦІЯ 11
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ВЛАСНІСТЬ**

Андрієнко Р. І. ЗМІСТ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ НА NFT.....	341
Бондхас Д. А. ЗАХИСТ ОБ'ЄКТІВ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В УКРАЇНІ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ.....	345
Єнацький М. А. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ КРИМІНАЛЬНОЇ ОХОРОНИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ НА КІНОПРОДУКЦІЮ В МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ.....	349
Требух В. В. ОСОБЛИВОСТІ РОЗПОРЯДЖЕННЯ ПРАВАМИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В ЕСТОНІЇ.....	351

**СЕКЦІЯ 12
АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРАВА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ**

Лелека С. С. ПСИХОЕМОЦІЙНИЙ СТАН ТА ЙОГО ВПЛИВ НА ВИКОНАННЯ СЛУЖБОВИХ ОБОВ'ЯЗКІВ ПІД ЧАС ПРОХОДЖЕННЯ ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ.....	356
Татарінова К. В. ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ ПОДАТКОВОЇ СЛУЖБИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	358

**ЕЛЕКТРОННІ ВИБОРИ ЯК АЛЬТЕРНАТИВА ТРАДИЦІЙНИМ ТА ДОСВІД
ЕСТОНІЇ В ЦЬОМУ ОСЕРЕДКУ БЕЗПОСЕРЕДНЬО**

Лелека С. С.

студентка I курсу ННІ права

Сумського державного університету

Науковий керівник: Панкратова В. О.

к.ю.н., доцент кафедри ФЮКП ННІ права

Сумського державного університету

Для країн Європейського Союзу просування інструментів електронної демократії зумовлено рядом факторів. Зокрема процес цифровізації дає можливість розвивати європейську громадську сферу, створюючи єдиний європейський простір для вирішення

проблем, які мають спільний інтерес. Так, удосконалення відповідних цифрових інструментів полегшує проведення широкомасштабних публічних дебатів і вжиття колективних дій на європейському рівні.

Зауважимо, що звернення до інструментів електронної демократії зумовлено й об'єктивними причинами: помітне зниження явки виборців у більшості держав-членів, особливо якщо це стосується виборів до загальноєвропейських інституцій. Так, вибори до Європейського парламенту є одними з найважливіших, оскільки базуються як на самій великій кількості виборців, так і на значенні парламенту та його політики для ЄС. Протягом усіх виборчих циклів до парламенту ЄС, окрім 2019 році явка виборців продовжувала знижуватися, досягнувши рекордно низького рівня в 42,62% у 2014 році. На голосуванні в 2014 році вона становила всього 42,61%. Рекордною на виборах 2019 року (88,47%) явка виявилась у Бельгії, де у день голосування одночасно проходили парламентські та місцеві вибори. Також висока активність виборців була в Люксембурзі, Мальті та Данії. Найпасивнішими виявились виборці Словаччини, Словенії та Чехії [3].

Причини низької явки на виборах до загальноєвропейських інституцій є більш-менш зрозумілими, постає питання про зацікавленість громадян у прийнятті рішень у своїх країнах на державному та місцевих рівнях. У національних виборах по всій Європі явка коливається від дещо більше ніж 50% в деяких країнах до більш ніж 90% в інших [2]. Високий показник в окремих країнах зумовлений обов'язковим голосуванням, наприклад, як в Бельгії та Греції.

Якщо детально вивчати дане питання, то причин неяви на вибори є досить багато, вони мають як об'єктивний так і суб'єктивний характер. Цікавим є питання про те, чи змінило б ситуацію, якщо б паралельно із звичайними відбувались електронні через Інтернет-голосування.

Зауважимо, що в контексті даної статті ми будемо розглядати електронне голосування через мережу Інтернет (Інтернет-голосування), хоча електронне голосування не обмежується лише мережею Інтернет, а й передбачає використання електронних машин.

Цінним в даному аспекті є досвід Естонії, яка є безперечним лідером з розвитку інформаційних технологій у Європі. На сьогодні країні вдалося перевести в онлайн 99% державних послуг для населення. Так експеримент он-лайн-демократії було застосовано в цій країні на місцевих виборах у 2005 році. За два роки таким чином можна було вже обрати парламент країни, при цьому традиційна процедура голосування також була збережена як альтернатива. Під час місцевих виборів 2009 року можливістю Інтернет-голосування скористалися 9,5% громадян, і відсоток виборців, які голосували через Інтернет постійно зростає. Так вже під час парламентських виборів 2011 року показник

складав 24,5% [4, с.19]. У березні 2019 року на виборах до Рійгікогу майже чверть мільйона виборців проголосували електронно, причому e-votes склав 43,8 відсотка всіх голосів. На виборах до Європейського парламенту, що відбулися в травні 2019 року, частка e-голосів досягла 46,7 відсотка. Продовження цієї тенденції означатиме, що на загальних виборах 2023 року більшість голосів будуть подані електронними голосами [5, с.54]. Голосування в Інтернеті передбачено також на місцевих, парламентських та європейських виборах.

Особливість такого голосування полягає в тому, що воно стає в Інтернеті доступним лише перед днем виборів під час періоду дострокового голосування, який зазвичай триває один тиждень. Голосувати виборці можуть за допомогою естонської ID-карти – це державний документ, що посвідчує особу, обов'язковий для громадян Естонії та громадян Європейського Союзу, які постійно проживають в Естонії. цифрові функції ID-картки широко використовуються щодня для доступу до тисяч державних електронних послуг і для надавати юридично обов'язкові цифрові підписи. На початок 2021 року загальна кількість електронних ідентифікацій за допомогою естонської ID-картки та загальна кількість цифрових підписів, наданих жителями Естонії, перевищила 1 мільярд [4, с.21]. Виборці можуть проголосувати в Інтернеті кілька разів протягом цього періоду, і лише останній бюлетень в Інтернеті вважається дійсним для офіційного підрахунку. Також доступні різні варіанти паперових бюлетенів. Виборці можуть достроково проголосувати паперовими бюлетенями [5, с.56]. Незначна частка електронних голосів подається з-за кордону (виборцями, які постійно або тимчасово проживають за кордоном, а також виборцями, які подорожували). Загальна кількість естонських виборців, які постійно проживають за кордоном, становить понад 80 тис. З 2015 року частка e-голосів, поданих за кордоном, становила близько 4–6 відсотків. На виборах до Рійгікогу 2019 року було подано 6,3 відсотка (або понад 15 000 голосів) усіх електронних голосів. за кордоном, зі 143 різних країн. Для порівняння, на тих самих виборах у представництвах Естонії за кордоном і поштою було віддано менше 1400 голосів [1]. Ці цифри ілюструють потенціал електронного голосування для сприяння участі у виборах в епоху міграції та мобільності, пов'язаної з бізнесом, відпочинком і навчанням. Переваги особливо відчутні для невеликої країни зі значною діаспорою, але обмеженою мережею посольств і консульств.

Сьогодні i-Voting одна з найпопулярніших послуг в Естонії, а також одна з візитних карток нашої країни за кордоном. Естонці можуть проголосувати онлайн на муніципальних і національних виборах, а також виборах до Європейського парламенту, використовуючи свою електронну ідентифікаційну картку або SIM-карту Mobile-ID. Система i-Voting базується на тому, що естонська ID-картка вже понад десять років є

офіційним документом для встановлення особи. Більшість країн не мають такої цифрової системи ідентифікації та перевірки. Окрім технологічних рішень, необхідна також законодавча база та політична воля. Цей досвід може бути імплементовано в Україні. У 2019 році Україна та Естонія підписали Меморандум про взаєморозуміння щодо цифрової трансформації. Сфери подальшої співпраці включають три напрямки:

Мобільний та орієнтований на користувача цифровий уряд. Естонія має намір запустити для своїх громадян бета-версію застосунку, створеного спільно естонським та українським цифровими урядовими агенціями на основі українського додатку «Дія».

Кібербезпека. Підтримка безперервності цифрових державних послуг та їхньої стійкості до кібератак.

Співпраця за напрямом участі України в Єдиному цифровому ринку, в тому числі шляхом взаємного визнання цифрової ідентифікації та підписів, що проводиться в рамках заходів інтеграції України до ЄС.

Естонія залишається єдиною країною у світі, яка використовує цифрову альтернативу голосування з 2005 року, залучаючи до виборчого і політичного процесу молодих людей всередині країни та естонців, які проживають за кордоном.

Такий успіх зумовлений декількома факторами: довірою людей до влади, розвиненою системою захищеності даних та наявністю технологічного фундаменту, який будувався задовго до першої спроби е-голосування.

Досвід Естонії намагаються перейняти інші країни, пропонуючи альтернативний метод віддати свій голос. Поки що це обмежується встановленням спеціальних машин для голосування. Їх використали під час парламентських виборів 2021 року в Болгарії.

Поряд з наявністю численних позитивних рис електронне голосування має й певні загрози та ризики, зокрема через які ряд європейських країн або не наважуються на такий формат виборів, або мають власний негативний досвід. У першу чергу мова йде про інформаційну безпеку виборців. Важливо, щоб голосування було безпечним, надійним та захищеним.

Як особлива форма електронної демократії, електронне голосування може бути запроваджено по всій Європі як альтернатива традиційним практикам голосування, оскільки воно має низку переваг. До таких доцільно віднести те, що під час використання електронного голосування можна мінімізувати витрати на проведення виборів. Також з'являється можливість голосування незалежно від місця знаходження виборця, що є гарантією дотримання виборчого права для виборців, які в день голосування не мають можливості прийти на виборчу дільницю та голосувати за відкріпним посвідченням. Тому мова може йти про збільшення явки на виборах, оскільки проблема в даному напрямку є

значною для ряду країн. Та й сам процес підрахунку голосів є оперативним, що значно скорочує витрати часу, а також виключається фактор помилок, отже, результати мають більш точнішу форму.

Але потрібно наголосити на недоліках означеного виду голосування. Зокрема, багато європейських країн практикували електронні вибори до того часу, поки не стикнулись з проблемою потенційних комп'ютерних збоїв та хакерських атак. Наприклад у 2008 р. і-голосування було призупинене в Нідерландах. Активісти довели, що системи, які використовуються, за певних обставин можуть поставити під загрозу таємницю голосування. Також усі спроби запровадити електронне голосування зупинив у 2009 році Верховний суд Німеччини через неможливість забезпечити відповідний контроль та захист від фальсифікацій. Так, у 2018 році Кабінет Міністрів Литви схвалив законопроект про створення системи онлайн-голосування та направив його на розгляд до парламенту. Таким чином планувалось уникнути проблему низької явки виборців. Але у 2019 році Уряд Литви відмовився від ідеї введення онлайн-голосування на виборах саме через загрози кібератак [6].

Визначальним принципом у виборчому процесі є таємниця волевиявлення. Тому об'єктивним є питання, чи дотримується даний принцип при означеній формі проведення виборів. Адже процедура проходження електронної автентифікації виборця за допомогою цифрового підпису, відбитків пальців тощо, дозволяє ідентифікувати особу конкретного громадянина та визначити, яким чином та за якого кандидата було віддано голос. Тому складність у забезпеченні таємності голосування зберігається.

Отже, електронне голосування передбачає імплементацію новітніх інформаційних технологій до виборчого процесу. Проте саме запровадження технології електронного голосування є неоднозначним. З одного боку, це великий крок у майбутнє, що дасть змогу подолати значну кількість недоліків традиційної моделі голосування, таких як підробка бюлетенів, підкуп комісії, відносно висока вартість проведення виборів, значна тривалість виборчого процесу тощо. Але, з іншого боку, електронне голосування має низку недоліків, до яких можна віднести проблему реалізації, низький рівень комп'ютерної грамотності населення України, відсутність гарантії підвищення рівня активності виборців. Вважаємо, що модель електронного голосування має більше позитивних рис порівняно з традиційними.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Ярова А. (2016) Електронні вибори в Естонії: досвід для України. Сутність та перспективи впровадження електронної демократії в Україні. URL: <http://surl.li/hmbxv>.

2. Caarls, S. (2010) E-voting Handbook: Key Steps for Introducing E-voting. Retrieved from <http://www.coe.int/t/dgap/democracy>.
3. Gasser, F. (2019) David vs. Goliath of voter turnout: Why is the participation in EU elections so low? Retrieved from <https://www.eurac.edu/en/blogs/eureka/david-vs-goliath-of-voter-turnout-why-is-the-participation-in-eu-elections-so-low>.
4. Krimmer, R., Duenas-Cid, D., Krivososova, I. (2022) New methodology for calculating cost-efficiency of different ways of voting: Is internet voting cheaper? *Public Money & Management*, 41, 17–26.
5. Ehina, P., Solvaka, M., Willemsen, J. (2022) Internet voting in Estonia 2005–2019: Evidence from eleven elections. *Government Information Quarterly*, 39, 50-62. [In English].
6. Prospects for e-democracy in Europe Study summary (2018). Retrieved from [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/603213/EPRS_STU\(2018\)603213_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/603213/EPRS_STU(2018)603213_EN.pdf).